

‘Veel moeite om het op papier te krijgen’

Langefeld zelf: “Ik krijg vaak te horen: ‘Maar jij schrijft zo makkelijk!’ Nee, wat ik schrijf, leest makkelijk. Maar het kost mij heel veel moeite om het zo op papier - of tegenwoordig: Microsoft Word - te krijgen. Om in woorden goed te kunnen weergeven wat de personages in het boek voelen, hun emoties en gedachten, moet ik - zoals Bassie van het duo Bassie en Adriaan zou zeggen - het aan de binnenkant van mijn ogen bekijken. Ik moet het voor mij zien, ik moet het zelf voelen. En dat lukt mij niet wanneer ergens in mijn achterhoofd hangt ‘Ik moet dat artikel voor het Antilliaans Dagblad nog afmaken’ of ‘Ik moet eigenlijk leren voor dat tentamen’ of meer huiselijk: ‘Ik moet de was nog doen en op bed ligt nog een hele berg strijkgoed’.”

Daarom, zo bekende de schrijver van *Porto Marie*, heeft het heel lang geduurd voordat dit boek werd voltooid. “Ik ben aan het eerste verhaal begonnen in 1999. Ik had een opdracht van de toenmalige eigenaar van Porto Marie, de helaas te jong overleden Jack Scheepbouwer, om in de archieven onderzoek te doen naar de historie van de plantage.”

Tegelijkertijd werkte zij tijdelijk voor museum Kurá Hulanda: het schrijven van de tekst voor de website, banners en dergelijke. “Het eerste verhaal is duidelijk geïnspireerd op de kennis die ik toen heb opgedaan. Voor de ervaringen van de hoofdpersoon Mbamba tijdens de overtocht naar de Nieuwe Wereld heb ik vooral gebruik gemaakt van het boek van Hugh Thomas *‘The atlantic slave trade’*, Susanne Everett’s *‘Slavernij’* en het bekende maar ook omstreden verhaal van Olaudah Oliano.”

Het leek Langefeld leuk een boek te schrijven met fictieve verhalen waarin vaststaande feiten als achtergrond dienen. Wat zijn de vaststaande feiten bij het eerste verhaal? “Op Seru Basora staat nog de ruïne van een mangasina, dat van binnen en van buiten is gepleisterd en waarin met een grove kam golven zijn getrokken. Aan de oostzijde staat in het pleisterwerk tevens het jaartal 1738 en is een zeilschip gekrast.”

Het tweede verhaal is vooral een reactie op de vele boeken waarin de auteur terugvalt op de bekende karikaturen van het zielige slaafje en de boze blanke eigenaar. “Slaven waren ook gewone mensen met menselijke karaktereigenschappen: laf of dapper, eerlijk of achterbaks, sociaal of

egoïstisch. Noem maar op. Natuurlijk werd hun denkwereld en handelen beïnvloed door het feit dat zij slaaf waren, maar dat veranderde iemands karakter niet. Daardoor vind je in dit verhaal situaties die, ondanks dat het ruim tweehonderd jaar eerder speelt, nog steeds heel herkenbaar zijn.”

Dit verhaal speelt zich af tegen de achtergrond van de slavenopstand van Tula in 1795 en laat zien hoe deze het leven van de verschillende personages beïnvloedt. De auteur legt uit: “We hebben de vrije mulat Alexander en zijn vrouw Gracia met hun drie kinderen, die nog in slaafse dienst verkeren op Porto Marie. Bij hen beheerst het slaaf-zijn een belangrijk deel van hun leven. Dit in tegenstelling tot de slavin Assienta. Zij is op de eerste plaats moeder, haar leven draait vooral om haar twee kinderen.”

Haar moeder Anna Maria, een oude, afgeleefde slavin, wil helemaal niet vrij zijn. Zij heeft een betrekkelijk goed leven in de stad, waar zij zorgt voor een van de huizen van haar eigenaresse. Ze heeft kost, inwoning en verzorging en dat is meer dan menig vrije vrouw op haar leeftijd kan zeggen. Langefeld: “Dan hebben we de bomba Baptiste, die snakt naar de vrijheid zodat niet langer zijn eigenaresse de vruchten plukt van zijn arbeid.” Om het fictieve verhaal goed in te passen in de vaststaande feiten over de slavenopstand, heeft zij gebruik gemaakt van Yandi Paula’s *‘De grote slavenopstand van 1795’*, een boek waarvan zij vindt dat ‘helaas te weinig mensen de moeite hebben genomen om het goed te lezen’.

Tot slot is er het derde verhaal. “Dat is het enige verhaal waarbij ik zelf aan het begin al wist hoe het zou eindigen”, zegt de schrijver van het boek *Porto Marie*. “De kunst was om het zo te schrijven dat dit voor de lezer tot de laatste pagina’s een verrassing bleef.” Ook in dit verhaal zijn waargebeurde feiten verwerkt. Onder andere het ongeluk dat in 1888 plaatsvond bij de bouw van de kerk van Sint Willibrordus. Ook heeft zij zoveel mogelijk gebruik gemaakt van namen van personen die toentertijd op de plantage Porto Marie of omgeving woonden. Er was echt een Juan Fecunda, een Anthony Castablanca. Eskildsen was toen de districtsmeester en Herman Rojer de eigenaar van Porto Marie. Ook allerlei details zijn gebaseerd op werkelijke gebeurtenissen, zoals marechassees die een bewoner wegens brutaliteit arresteren hoewel ze de landstaal niet machtig zijn en dus ook niet kunnen verstaan wat hij zegt, ‘maar hij nam een brutale houding aan’.

Langenfeld: “Zoals gezegd, hoewel in dit boek veel feitelijke informatie is verwerkt, draait het vooral om de emotie: de lezer deelgenoot maken van de gevoelens, de zorgen en dromen van de kleine man in die tijd. Of dat is gelukt, kan ik zelf natuurlijk moeilijk zeggen. Daarop zal de lezer een antwoord moeten geven.”

***

Porto Marie is alweer het tiende boek van Els Langenfeld. Het fotoboek met tekst verzorgd door Langefeld, van de restauratie van Belvédère aan de Hoogstraat, was in 1995 het eerste boek. Daarna volgden in 1997 en 1999 het boek over Landhuis Groot Davelaar en De Tempel. In 2004 volgt *'The Past, a present for our future'*, een gedenkboek ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de Mongui Maduro Bibliotheek. Daarin wordt de geschiedenis verhaalt van de plantage, het landhuis en de eigenaren, het interieur en de bibliotheek. Tussendoor deed zij kleine onderzoeken naar gebouwen en schreef zij artikelen en interviews voor het huizenblad *De Makelaar*. Els startte in oktober 2003 met de serie historische artikelen in het *Antilliaans Dagblad*. Op veler verzoek selecteert en bewerkt zij een aantal van deze verhalen, die daarna worden gebundeld tot het boek *'Verhalen uit het Verleden'*, dat in 2007 verschijnt. Els is dan al bezig met haar studie bouwkunde aan de technische faculteit van de UNA. Een studie die zij in 2009 in drie jaar cum laude afrondt. Het jaar daarop volgt een grote tegenslag, wanneer bij haar kanker wordt geconstateerd. Onzeker over de toekomst besluit zij alvast een deel van de enorme hoeveelheid informatie die zij in de loop der jaren in het archief heeft verzameld, te ordenen en als bronnenpublicatie uit te geven, zodat de informatie ook voor andere onderzoekers beschikbaar is. Dit zijn *'Plantages, tuinen en 'kanoekjes' met hun eigenaren 1780-1885'* en *'De Curaçaose bevolking in cijfers 1838-1883'*. Alle vier de onderzoeksbibliotheken op Curaçao ontvangen hiervan twee gratis exemplaren. Aan het eind van hetzelfde jaar verschijnt ook nog het tweede deel van *'Verhalen uit het Verleden'*, wederom een selectie uit de vele artikelen die in het AD zijn verschenen. Op verzoek van de familie Van Eps waagt Els zich aan een totaal ander genre: een biografie over de bekende internist Lodewijk Wilhelm Statius van Eps. Deze verschijnt in juni 2011. Dit is niet alles dat Els heeft gedaan. Tussendoor heeft zij nog een niet gepubliceerd boek geschreven over Landhuis De Goede Hoop aan de

Penstraat en Landhuis Saliña Abou; bijdragen geleverd aan het gedenkboek van de Raad van Advies; 250 historische artikelen geschreven voor het AD; en nu is zij bezig met het vervolg hierop *'Schatten uit het Archief'*.

Tevens was zij betrokken bij de uitgave van verschillende publicaties van andere auteurs. Verder werkt zij aan een tweede bronnenpublicatie vergelijkbaar met die over de plantages en hun eigenaren, maar nu met een overzicht van die van Punda tussen 1775 en 1885. "En aan een werkelijk fenomenale database over de slaven die tussen 1839 en 1863 hun vrijheid kregen: achternamen, familiegegevens, of ze zijn weggelopen of gestraft, etc."

Bron: Benny Plaisier in openingswoord bij presentatie van *'Porto Marie'*.
Antilliaans Dagblad, 30 mei 2013